

De Gietelse Brouwerij te Voorst

Jan Groenberg

“Wie eenigen tijd in ‘t schoone omstreken zoo rijke Zutphen vertoeft, die verzuimt doorgaans niet een toer te maken over het dorp Voorst naar een der beide uitspanningsplaatsen de Gietelsche Brouwerij of den Zutphenschen Boer. Bij inwoners van Deventer en van Zutphen genieten zij een welverdiende vermaardheid”.

Zo beschreef dominee Craandijk in 1874 in zijn ‘Wandelingen door Nederland’ de twee bekende herbergen in Gietelo. In dit artikel richten we ons op de ‘Gietelsche Brouwerij’.

De Gietelsche brouwerij van Derk Willem Nuesink rond 1905

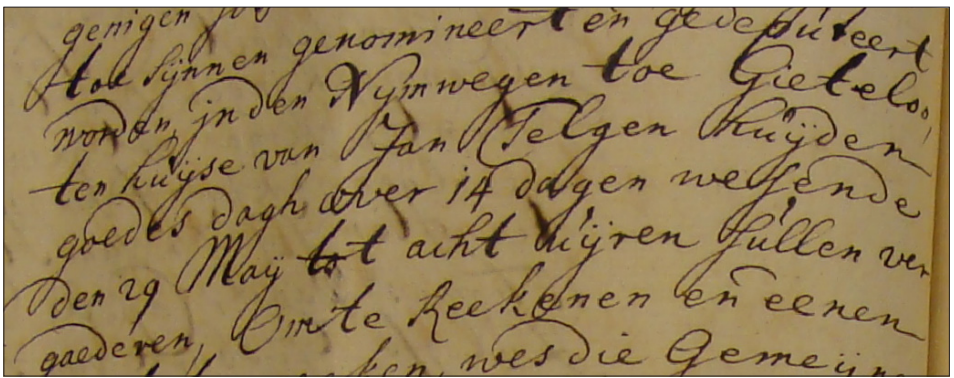
In den Nijmwegen

De geschiedenis van de herberg de ‘Gietelse Brouwerij’ gaat veel verder terug dan 1874. De herberg stond in de loop der jaren bekend onder verschillende namen: ‘in den Nijmwegen’ (1608-1627); Tellegens (hof)ste(de) (1640-1805), ‘Brouwerij van Telgen’ (1707). Pas in 1795 wordt de naam ‘Gietelsche Brouwerij’ voor het eerst gebruikt.

Tellegen of Telgen

Het markeboek van Gietelo geeft interessante informatie over de eigenaren en

pachters van de herberg ‘in den Nijmwegen’. Hoewel de herberg ‘in den Nijmwegen’ al in 1608 in het Markeboek van Gietelo wordt genoemd wordt pas in 1622 duidelijk wie de waard is als men gaat vergaderen *“in den Nijmwegen toe Gietelooten huijse van Jan Telgen”*. Waarschijnlijk was hij getrouwd met Aeltgen Hendrix. Jan Telgen wordt in het verpondingskohier van 1648 nog vermeld als eigenaar en gebruiker van ‘Tellegens hofstede’. Het goed wordt omschreven als: *“sijnde huijs, hoff, t’samen 1½ mergen”*. Er moest een spint rogge aan de dijkgraaf worden betaald en

Fragment uit het markeboek van Gietelo met eerste vermelding dat Jan Telgen uitbater is van "in den Nijmwegen"

nog twee stuivers thins (cijns). Van belang is dat hier al wordt vermeld dat er een "brouwerie" bij hoort. Jan Telgen overleed voor 20 november 1651.

Anthoni of Thonis Telgen, zeer waarschijnlijk de zoon van Jan Telgen werd de volgende waard op 'in de Nijmwegen'. Hij wordt genoemd in het markeboek van Gietelo van 1660 tot 1682. Anthoni werd meermalen veroordeeld tot een boete wegens vechten o.a. in 1644 en 1661. De appel viel niet ver van de boom want zijn vader Jan Telgen werd in 1625 ook al veroordeeld tot het betalen van "twee heerenponden".

Anthoni huwde tweemaal. De eerste keer met Swaentjen Driessen en na haar overlijden te Arnhem 12 december 1657 met Anna Weffers. Uit deze huwelijken werden drie zonen geboren, waaronder Cornelis Telgen. Ook deze telg van de familie Telgen werd weer veroordeeld in verband met een geweldsdelict. Cornelis kreeg een boete omdat hij iemand "met een stoel een gadt int hooft soude hebben geslagen".

Cornelis Telgen trouwde te Duistervoorde op 29 augustus 1697 met Bernardina Jochums Brouwer (ondertrouw op 8 augus-

tus te Voorst). Van hun kinderen werden er elf gedoopt te Duistervoorde.

In 1725 lenen Cornelis Telgen en zijn vrouw een bedrag van 3100 gulden van de erfgenamen van Albert van Deelen. Onderpand was "seecker hujs, hoff, brouwerije, schuur nevens een camp daer aan gelegen sijnde, in den ampte en carspel Voorst, buerschap Gietelo geleeegen; oostwaart de gemeene weg na Voorst, westwaert de Papegajswij, zijdw. armengoet van Voorst, noortw. de gemeine weg na Arnhem". De rente bedroeg 5%.

Cornelis Telgen overleed op 23 april 1728. Blijkbaar had hij niet aan zijn financiële verplichtingen kunnen voldoen, want na zijn overlijden werd de brouwerij "in verwin genomen" door de kleindochter van Albert van Delen, Gerberig en haar man Willem Johan van Dedem ter compensatie van de lening van 3100 gulden.

De Poll

In 1737 koopt Ditmar van Wijnbergen, Heer tot beide Pollen, het huis en de brouwerij van Willem Johan van Dedem en zijn vrouw voor 3400 gulden.

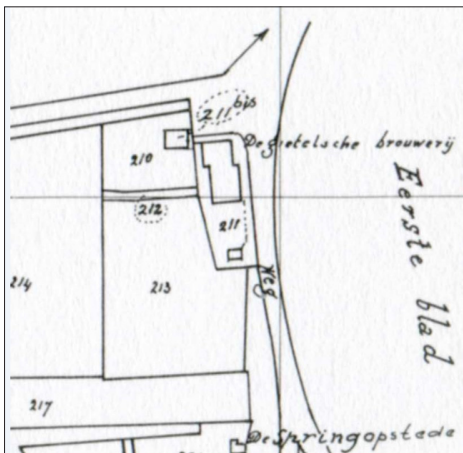
De Gietelse Brouwerij zal tot 1997 in bezit blijven van de eigenaren van de Poll.

Pachters

In het markeboek van Gietelo staat: “Op 4 september 1743 zijn de Heeren erfgenaemen van Gietelo voorgaande twe kerckenspraken bij den brouwer Cronijus vergaedert geweest”. Steven Jansen Cronius en zijn vrouw Hermina Woudenberg bewonen in 1749 Telgens Hofste. Steven wordt vermeld als brouwer, herbergier en azijnverkoper. Hij overleed in 1753 en zijn vrouw in 1786.

De volgende brouwer die we tegenkomen is Gerrit Teunis Slijkhuis. Hij was te Twello getrouwd met Janna Essen. Hij wordt voor het eerst vermeld in 1772.

In 1805 staat hun zoon Teunis Gerrits Slijkhuis genoemd als herbergier in ‘Telgenhofstee’. Hij trouwde in 1798 met Jannetjen van den Bosch. Teunis overleed in 1817 en zijn vrouw in 1822. Na haar overlijden komt de ‘Gietelse brouwerij’ aan dochter Johanna Slijkhuis. Zij huwt te Voorst op 28 juni 1817 met Hermen Jan Nuesink. Johanna overleed in 1835 op 35 jarige leeftijd. Hermen Jan Nuesink hertrouwde een jaar later met Harmina Waanders en hij overleed in 1858.

Gietelse brouwerij' op kadastrale kaart 1832

Aaltjen Nuesink, een dochter uit het eerste huwelijk huwde met Jacob Oolman. Jacob staat na 1860 als herbergier genoemd in de ‘Gietelse Brouwerij’.

Daarna vinden we het echtpaar Helmig Willemsen en Christina Johanna Gerritsen als uitbaters. Zij vertrekken in 1885 naar Olst.

Vervolgens komt er weer een Nuesink op de Gietelse Brouwerij en wel Derk Willem Nuesink met zijn vrouw Maria Johanna Hulscher. Derk Willem is de kleinzoon van Hermen Jan Nuesink en Johanna Slijkhuis en een zoon van Gerrit Jan Nuesink en Jenneken Willems. Derk Willem Nuesink staat te boek als landbouwer. Het echtpaar krijgt zes kinderen. Hiervan bleven Piet (Peter Alexander) en Doortje (Theodora) de Gietelse Brouwerij bewonen en uitbaten. Tot begin van de jaren zeventig van de 20e eeuw was het hoofdgebouw nog in gebruik als café.

Monument

Waarschijnlijk dateert het huidige gebouw uit de 19e eeuw en gedeeltelijk uit de 18e eeuw. Onder het voorhuis bevinden zich kelders die mogelijk nog ouder zijn. In de vloer van de deel zijn restanten van een rosmolen aanwezig.

In 1952 werd er een onderzoek gedaan naar de woningtoestanden in Gelderland. De oppervlakte en de hoogte in de kamers van het huis zijn voldoende. De muren zijn echter vochtig. Het privaat wordt als onvoldoende beoordeeld vanwege de inrichting en omdat het buitenshuis geplaatst is. Ook de bedsteden worden als onvoldoende beoordeeld omdat ze vochtig en te donker zijn. De algemene toestand wordt als oud en slecht beoordeeld. Het huis zou niet geschikt zijn voor bewoning en niet te verbeteren zijn.

Ondanks deze slechte staat wordt de 'Gietelse Brouwerij' gelukkig begin 1987 op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. In 1990 was het huis sterk vervallen. De nok van het huis was doorgezakt en het rieten dak vertoonde grote gaten. Het voorhuis was nog wel te bewonen maar de dakgoot was verzakt en er ontbraken grote stukken van het pannendak.

*Het vervallen achterhuis in 1990
(Heemschut: foto Abele Reitsma)*

Restauratie

In 1995 besluit de eigenaresse mevrouw A.J.H. Quarles van Ufford barones van Lynden het pand te verkopen. Alleen het gebouw wordt verkocht. De grond blijft onderdeel van het landgoed de Poll. De koper heeft de plicht het pand te restaureren tot de oude staat.

Nieuwe eigenaar wordt de familie Buitenhuis. Zij maken een begin met de restauratie maar vertrekken in 1999 weer. Eind 1999 wordt de Gietelse Brouwerij gekocht door Jan Willem en Jet Luinstra. Zij hebben het pand in oude glorie hersteld en bewonen het pand nog steeds.

Bronnen:

- Bevolkingsregister Voorst (G.A. Voorst)
- Burgerlijke Stand Voorst (www.wiewaswie.nl) en Gelders Archief
- Cedula van Ambtslasten 1805 (G.A. Voorst)

- Doop-, trouw- en begraafregisters Voorst (www.zoekakten.nl)
- Gerichtssignaten van Veluwe (O.R.A. Veluwe, Civiele rechtspraak Voorst) (Gelders Archief)
- Hermsen, mr. J.H. - Onder den clockenslach van Voorst, 1993
- Kadastrale kaart Voorst 1832
- Keurrogge Gietelo 1709-1721 (G.A. Voorst)
- Lijst van huizen 1749 (Gelders Archief)
- Markeboek Gietelo (G.A. Voorst)
- Mijnsen, H. - Bijdrage betreffende de eerste vijf leden van de stamreeks van het geslacht Tellegen (in Nederlandsche Leeuw 1943)
- Oude kranten (via www.delpher.nl)
- Protocol van Bezwaar Voorst (O.R.A. Veluwe) (Gelders Archief)
- Reitsma, Abele - Gietelse brouwerij zij gevangen (in Heemschut oktober 1990)
- Verpondingskohier Voorst 1648 (Gelders Archief)